

6. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

Н.І. Жужукіна, канд. екон. наук

А.В. Оганезов, канд. екон. наук

Вертикальні інтегровані компанії і створені ними бізнес мережі країни мають тенденції до концентрації в межах окремих регіонів (Донецький, Закарпатський, АР Крим). Це забезпечує умови для формування кластерів. Кластерний підхід отримав широке розповсюдження при розробці програм інноваційного розвитку території. Але якщо за кордоном такі утворення були реально створені (класичний приклад — Силіконова долина), то на теренах України кластери залишаються тільки на рівні проєктів. Важливо визначитись з тим, наскільки взагалі можливо їх створення в сучасних умовах господарювання.

У вітчизняній практиці кластери отожднюють з бізнес мережами і розглядаються, як група господарюючих суб'єктів, що ведуть самостійний бізнес, орієнтований на створення кінцевого продукту та послуг, пов'язаних поміж собою партнерськими відносинами по всьому технологічному ланцюжку. Насправді класичний кластер (Силіконова долина) — це регіональна обмежена форма економічної активності господарювання різних секторів економіки з високим рівнем агрегації, які, як правило, прив'язані до наукових структур, що і забезпечує інноваційний розвиток локальних територій. Економіка кластера базується на синергетичних принципах відповідно до яких ефект від взаємодії структурних елементів значно вищий, за сумою ефектів, який отримує кожен з них самостійно. Підкреслюємо, що кластер це регіональна модель господарювання, тому на нашу думку не можна казати про галузевий кластер (наприклад хлібопекарський), бо це буде бізнес мережа. Найважливішою відмінністю кластера від бізнес мережі є наявність системи, що забезпечує діалог між владою регіону, суспільством та бізнесом. Розробка саме на цій основі програм регіону і забезпечує його розвиток, витримуючи баланс інтересів між всіма учасниками процесу. При цьому влада мусить не тільки створювати певні умови для бізнесу, але й виступати активним учасником процесу розробки стратегії розвитку регіону разом з бізнесменами. Таким чином, кластер — це регіональна організаційна форма приватбізнесового та державного (муніципального) партнерства. Поява кластерів можлива лише за умови формування взаємно відносин бізнес-влади на легітимній пресорій основі. При високому рівні корупції входження держапарату в бізнес-мережу відбувається в завуальованій формі і не призводить до розвитку регіону, а обмежується особистими інтересами чиновників. Поки що ми спостерігаємо саме ці процеси. Таким чином, можна зробити такі висновки: розвиток економіки України поступово формує мережеві бізнес структури; мережеві моделі господарювання можуть бути базою для створення кластерів; поява реальних кластерів поки що стримується високим рівнем корупції чиновників і проблематичністю легітимного партнерства бізнес структур, влади та суспільства в інтересах регіону.